

Možno bez nadsadenia povedať, že politický a kultúrny rozmach slovenského národa najmä v posledných 50. rokoch nadobudol takú presvedčivosť, že motiváciu nepriazne iných národov voči nemu bolo by možné kvalifikovať ako závišť. V mnohých oblastiach najmä kultúrnej tvorby dosiahol slovenský národ výkony, ktorými sa dôstojne zaradil medzi ostatné štátotvorné národy Európy. Nemožno pochybovať, že ešte v 20 storočí natrvalo dozreje aj pre slovenský národ doba úplnej politickej rovnoprávnosti. V období — oprávnených — tendencií k internacionalizmu, k integrovaniu ľudstva, treba klásť dôraz práve na jeho predpoklady, pretože integrovať, zblížovať sa môžu iba slobodní ľudia a teda aj slobodné národy.

Jednou z oblastí, v ktorej Slovensko dosiahlo úroveň súčasných vyspelých národov, sú psychologické vedy. Dosiahol ju predovšetkým zásluhou profesora Dr. Antona Jurovského, ktorý sa 26. marca t. r. dožil 60 rokov. Univerzitný profesor Dr. A. Jurovský je zakladateľom a vedúcim reprezentantom modernej slovenskej psychológie. Vychoval na filozofickej fakulte bratislavskej univerzity celý rad psychológov, ktorí pôsobia ako výskumní pracovníci v Akadémii, ako pedagógovia na vysokých školách a iných pôsobiskách aplikovanej psychológie.

Profesor Dr. A. Jurovský zamerl svoj vedecký záujem od začiatku najmä na psychológiu dieťaťa, mládeže, psychológiu výchovy a spoločnosti a tento svoj záujem dôsledne a ustavične prehlboval a rozširoval. No prenikavý význam mala a má dosiaľ jeho *Psychológia*, ktorá vyšla v rokoch 1941—1949 v štyroch vydaniach. Bude u nás ešte dlho slúžiť ako nepostrádateľná základná informatívna príručka. Postoj k Jurovského *Psychológii* sa menil a tak ako postoj k jej autorovi nebol ani vždy správne hodnotiaci ani rozumný. Svojou dôkladnou a serióznou prácou, ktorú v sebe *Psychológia* tajila, pretrvala kritiku zprava a zľava. Pretrvala aj obdobie, kedy bola ako balast a elekticizmus zaznávaná jej najcennejšia stránka: jej spoľahlivá informatívnosť o širokých tendenciách a posledných výsledkoch svetového psychologického bádania. Cez ideové jednostrannosti a zlomy pretrvala práve tým, čo sme jej aj zo stanoviska marxistickej filozofie vytýkali ako rezervovanosť k metafyzickej jednostrannosti; *Psychológia* A. Jurovského odmietala zamlčať hypotetický charakter filozofických smerov.

V tejto súvislosti azda možno povedať — to je, pravda, poznámka sebakritická — že sústavnejšia teoretická práca na špecifickej povahe empiricky daných „duševných javov“ mohla prispieť k ustáleniu pozícií psychológie. Fakt špecifických javov psychických povedla javov fyzických, organických a sociálnych má hlboký význam nielen pre klasifikáciu vied a teda aj pre postavenie psychologických vied v sústave vyučovania, ale i pre filozofické syntézy. Význam psychológie pre filozofiu nebol dosiaľ jednak pre istú odcudzenosť empirickej psychológie voči filozofii vôbec a u nás v uplynulom období ešte aj pre ideologické prekážky dostatočne zhodnotený. Ukazuje sa, že v najbližších desaťročiach bude sa musieť prekonať ignorovanie nových empirických faktov psychológie zo strany filozofov rovnako ako zo strany psychológov bude treba prekonať nechuť a nedôveru voči filozofickým syntézam; pravda, pokiaľ majú skutočne povahu syntéz, nie znásilňovania faktov.

Druhým, aj pre filozofickú prácu u nás nie menej významným knižným dielom profesora Jurovského bola monografia *Duševný život v spoločenských podmienkach*. Hoci je poznačená dobovými koncesiami, je dokladom sústavnej a rozhodnej snahy prof. Jurovského udržiavať bádania v psychologických vedách u nás na kontaktoch so súčasnou svetovou vedou. Stojí za zmienku, že iniciatíva prof. A. Jurovského pri

rehabilitovaní sociálnej psychológie nestrela sa hneď s porozumením. Skôr narazila na isté ťažkosti. Raz bude ťažko pochopiť, ako bolo možné mlčať a neprotestovať organizovane proti čudným typom ľudí, vyžívajúcich sa v manipulovaní vedou a vedcami.

Ani také ani iné ťažkosti nevedeli našťastie zatrpknúť prof. A. Jurovského, nedokázali zlomiť jeho tvorivý elán, pracovné oduševnenie, optimizmus a filozofickú ataraxiu, ktorú by mu mohol závidieť nejaký filozof. Želáme A. Jurovskému, aby sa v plnej sviežosti dožil plného rozkvetu a teda aj spoločenskej vážnosti psychológie, ktorej v pravom zmysle slova zasvätil svoju prácu.

Bohumil Valehrach